

روش های جمع آوری داده ها

علی حسین زاده
عضو هیئت علمی گروه پزشکی اجتماعی

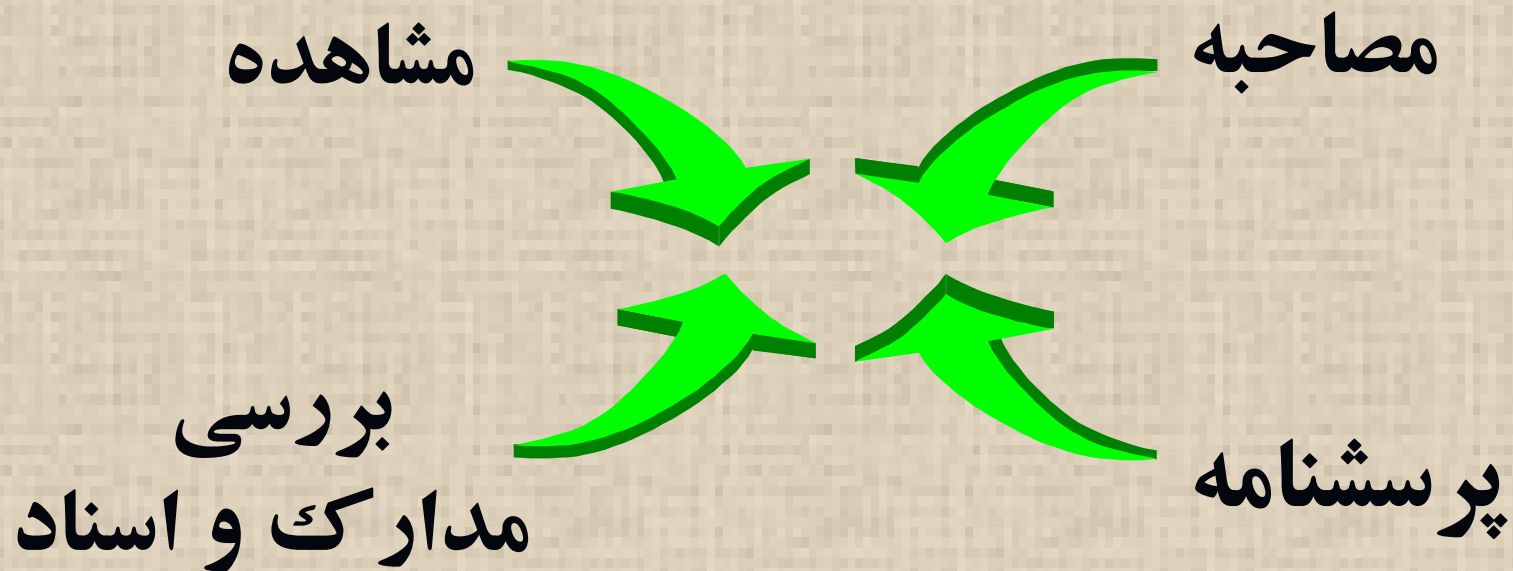
جایگاه روشهای جمع آوری اطلاعات

- بعد از شناختن دقیق متغیرها و تعریف عملیاتی از متغیرها باید به دقت شیوه جمع آوری اطلاعات را شرح داد

در جمع آوری اطلاعات باید سعی شود

- دقیقترین اطلاعات مورد نیاز ثبت شود
- سریعترین روش ممکن به اطلاعات مورد نیاز دست یافت
- اطلاعات را به ارزانترین روش ممکن جمع آوری کرد
- اطلاعات به معتبرترین روش ممکن جمع آوری شود

روشهای گردآوری اطلاعات

مشاهده

- روشی است که در آن رفتار و خصوصیات واحدهای مورد پژوهش در يك فرم اطلاعاتی ثبت می شود.
 - اطلاعات بدست آمده در آزمایشگاهها
 - مشاهده حوادث و اتفاقات پیرامون که
 - می تواند به اشکال زیر باشد
- مشارکتی یعنی مشاهده گر یکی از اعضای تیم و یا گروه مورد مطالعه باشد
 - نیمه مشارکتی یعنی مشاهده گر جزو تیم و یا گروه مورد مطالعه نیست ولی در ارتباط با موضوع می باشد
 - غیر مشارکتی که مشاهده گر کاملاً مستقل از فرایند مورد مطالعه می باشد
- هر یک از اشکال مشاهده می تواند به صورت مخفیانه باشد و یا به شکل آشکار

موارد استفاده از روش مشاهده

- ۱- پدیده قابل دست کاری نیست و باید در بعد وسیع بررسی شود
- ۲- امکان استفاده از روش های دیگر نباشد
- ۳- زمانی که حضور پرسشگر باعث شود پاسخ گو از بیان واقعیت خوداری کند

مزایای روش مشاهده

- اعتبار (Validity) اطلاعات ضبط شده
- عدم نیاز به جلب رضایت پاسخگو
- امکان توصیف کامل و جامع وضعیت یا موضوع مورد بررسی

محدودیت های مشاهده

- هزیننه بالا
- تاثیر حضور مشاهده گر
- اتکا به زمان حال
- حوادث غیر قابل پیش بینی
- وسعت حادثه
- کیفی بودن اطلاعات
- متکی بودن به ظواهر امور

مصاحبه

عده ای از محققان مصاحبه را مطمئن ترین و بهترین شیوه جمع آوری اطلاعات می دانند

- ساختار یافته:
- بر اساس قوانین و اصول از قبل تنظیم شده
- نیمه ساختار یافته:
- اصول کلی مصاحبه مشخص شده است ولی مصاحبه گر می تواند در بعضی موارد مانند توالی مطالب و یا مدت زمان مصاحبه تا حدودی تاثیر بگذارد
- غیر ساختار یافته:
- اهداف مصاحبه از قبل تعیین شده است ولی شیوه، مدت، توالی و سایر مشخصات مصاحبه توسط مصاحبه گر تعیین می شود

فاکتورهای موثر در انجام مصاحبه

- پرسشگر
- پاسخگو
- محیط مصاحبه
- موضوع مصاحبه
- پرسشها

مزایای مصاحبه

- برای افراد بی سواد یا کودکان خردسال مناسب ترین روش می باشد.
- مصاحبه برای پاسخگویانی که قادر یا مایل نیستند مطالبی نوشتاری بر روی کاغذ آورند مناسب ترین روش می باشد.
- در مصاحبه امکان کنترل پاسخها و پاسخگو از جانب پرسشگر وجود دارد.
- در مصاحبه در صورت ناقص بودن پاسخ یا اطلاعات و به منظور تکمیل پرسشنامه امکان مراجعه مکرر به پاسخگو وجود دارد.
- مصاحبه روش مناسبی جهت کسب ایده، عقیده و نظر سنجی است.

محدودیت های مصاحبه

- ۱- وقت گیر و زمان بر است در فرصت کم نمی توان از افراد زیادی مصاحبه گرفت
- ۲- پرهزینه است
- ۳- گاهی دستیابی به همه افراد مورد نظر امکان پذیر نیست
- ۴- نظرات پاسخگویان جنبه شخصی قوی داشته و تعمیم نتایج آن جای تامل بسیار دارد

پرسش نامه

- (اگر واحدهای مورد پژوهش از آگاهی و سواد بالایی برخوردار باشند، روش مناسبی است)

- پرسشنامه استاندارد

- پرسشنامه محقق ساخته

بخش های مختلف پرسشنامه

- شناسنامه و مقدمه (نام موسسه یا سازمان مرتبط، عنوان، و مقدمه کوتاه، و اعتماد برانگیز که هدف مطالعه را بیان کند)

- متغیرهای دموگرافیک (زمینه ای)

- بدنه (قسمت اصلی - سوالات اختصاصی)
وابسته و مستقل

متغیرهای

سوالات پرسشنامه

■ سوالات باز

■ سوالات بسته

مزایای سوالات باز:

۱- جوابها زنده تر و واقعي هستند

۲- پاسخها زياد القاء نمي شود

معایب سوالات باز:

۱- استخراج و تحلیله آنها سخت است

۲- تکمیل آن زمان می برد

۳- برخی پاسخها فراموش می شود

سوالات پرسشنامه

مزایای سوالات بسته:

- پاسخ ها سریعتر ثبت می شود
- استخراج و تحلیل آنها راحت است
- پاسخ ها یادآوری می شود

معایب سوالات بسته:

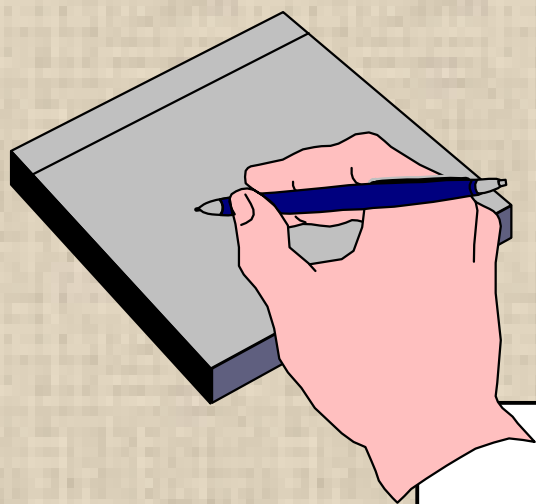
- امکان فکر کردن به جوابهای احتمالی نمی دهد
یکسری اطلاعات ممکن است از بین برود
گذاشتن یکسری پاسخ ها در اختیار پاسخگو ممکن است باعث تورش شود

نکات مورد توجه در طرح سوال

- سوالات روشن، کوتاه بوده و القاء کننده نباشد
- با هر سوال تنها يك نکته مطرح شود
- از اصطلاحات علمي و پیچیده استفاده نشود
- از طرح سوال اضافي که هدف شما نمي باشد ، خود داري شود

نکات مورد توجه در طراحی پرسش نامه

- پرسش نامه باید دارای روائی و پایائی باشد
- پرسشنامه باید دارای نظم منطقی (از کل به جزء) و نظم روانشناختی (معمولی به حساس) باشد
- پرسشنامه حداکثر ۴۵ دقیقه (حداکثر ۴۵ دقیقه) باشد
- برای اطمینان از ترتیب و توالی سوالات، قبل از شروع طرح پرسشنامه تست شود

مفهوم دقت در اندازه گیری
(روایی و پایایی)

پایایی یا ثبات (reliability)

در صورت تکرار يك اندازه گيري تا چه میزان مقادير سنجیده شده به یکدیگر نزدیک هستند.

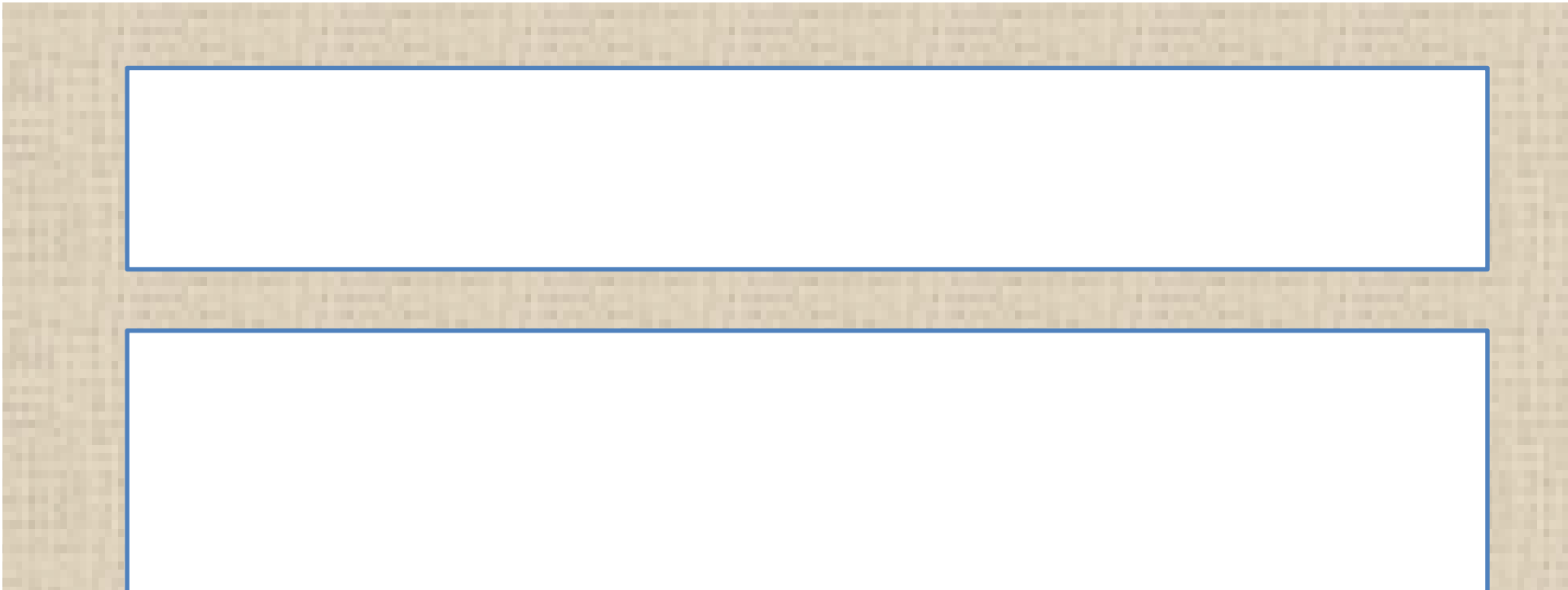
مثال

اگر دو مرتبه از يك فرد به فاصله چند دقیقه و در شرایط کاملاً یکسان فشارخون گرفته شود تا چه میزان مقادير به یکدیگر نزدیک هستند؟

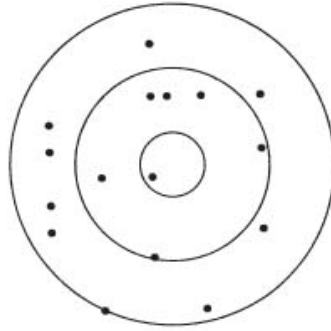
• روش های اندازه گیری پایایی

- مطالعه پایلوت

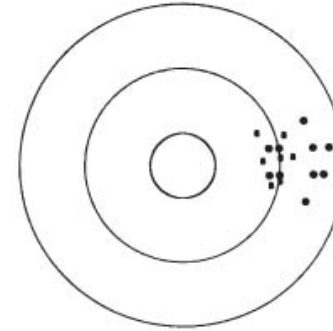
- آزمون باز آزمون

Validity

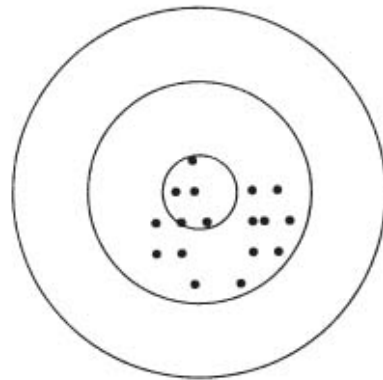
Neither Valid
nor Reliable

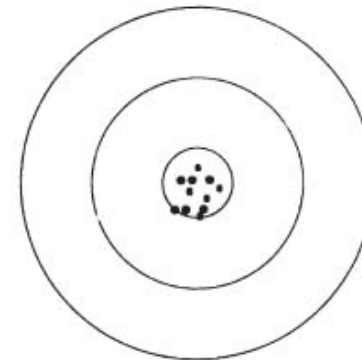
Reliable
but not
Valid

and

Reliability

Fairly Valid but
not very
Reliable

Valid &
Reliable

اعتبار پرسشنامه

- اعتبار محتوا (اعتبار صوری)
 - با نظر چند نفر افراد متخصص در همان زمینه تعیین می شود
- اعتبار ساختار (بر پایه واقعیت عینی است)
 - پرسشنامه با اطلاعات بیولوژیکی مطابق است مثلا کسی که درد ندارد پرسشنامه هم می گوید درد ندارد
- اعتبار ضابطه یا اخباری
 - یعنی وقتی ما انتظار داریم یک اتفاق حادث شود آن انتظار اتفاق افتد مثلا ما انتظار داریم خودکشی در افراد افسرده بیشتر از افراد عادی باشد پرسشنامه هم همینو نشان بدهد

مدارك و پرونده ها

- مزیت:

- سهولت دسترسی و کم هزینه بودن

- عیب:

- نبودن اطلاعات مفید و مورد نیاز و قابل اطمینان نبودن آن

انتخاب افراد مورد مطالعه

- معیارهای ورود

– افراد مورد نظر چه ویژگی‌هایی را باید داشته باشند تا وارد مطالعه شوند

- مثال

– بررسی اثر مصرف قرص‌های پیش‌گیری از بارداری روی سرطان رحم

- معیار ورود

۱- زنان گروه سنی ۵۰-۱۸ سال

۲- زنانی که هسترکتومی نکرده باشند

۳- زنانی که از قرص‌های پیش‌گیری از بارداری استفاده می‌کنند

- معیارهای خروج

– افراد مورد نظر چه ویژگی‌هایی داشته باشند اجازه ورود به مطالعه به آن‌ها داده نمی‌شود

۱- زنانی که هسترکتومی کرده باشند

۲- زنانی که از قرص‌های پیش‌گیری از بارداری استفاده نمی‌کنند

۳- زنانی که مصرف قرص‌های پیش‌گیری از بارداری برای آن‌ها مضر است

۴- زنانی که مبتلا به بیماری‌های روانی هستند

۵- زنانی که فکر می‌کنیم اگر وارد مطالعه شوند همکاری مناسب نخواهند داشت

تشکر